

Low-input, een solide systeem met nog ruimte voor verbetering

9

Jan Verkaik

Low-input schapenhouderij komt ondanks een te behalen rentabiliteitsverbetering nog nauwelijks voor in Nederland. Wel weiden een aantal bedrijven de schapen op gras/klaver of hebben de aflamperiode verschoven naar mei. Het overschakelen op low-input schapenhouderij of het inpassen van low-inputelementen als gras/klaver of laat aflammen is afhankelijk van de integratiemogelijkheden op het individuele bedrijf. Extra interessant wordt het wanneer de lammeren ook slachtrijp kunnen worden afgeleverd.

Algemene beschouwing

De Swifterooien en lammeren kunnen goed onder low-inputomstandigheden worden gehouden. De reproductiecijfers, het uitvalpercentage van lammeren en de hulpverlening bij geboorte, zijn vergelijkbaar met de gangbare houderij. Een gras/klavermengsel is een uitstekende basis voor het realiseren van een goede groei van de lammeren. Voor een ongestoorde groei en maximale opbrengsten is het belangrijk de maagdarmwormen onder controle te houden. Het ruwvoeraanbod voorziet tot eind september/begin oktober ruimschoots in de voederbehoefte van de lammeren. De laat geboren lammeren zijn dan nog niet slachtrijp. Een extra verbetering door opbrengstverhoging is mogelijk en verdient nog extra aandacht. De arbeidsbehoefte is met 3,4 uur per ooi, door het streven naar jaarrond beweiding, in vergelijking met de praktijk, aanmerkelijk lager. De arbeidsbesparing is vooral een gevolg van het verschuiven van de aflamperiode waardoor de stalperiode en de daaraan gekoppelde werkzaamheden vervallen.

Groen imago

Low-input schapenhouderij is behalve economisch ook milieutechnisch een duurzame manier van schapenhouden. Geen krachtvoer en kunstmeststikstof beperken de mineralenaanvoer ten opzichte van de reguliere schapenhouderij. De hoge stikstofaanvoer via witte klaver doet een groot deel hiervan teniet. Ondanks een relatief hoge veebezetting blijft het mineralenoverschot zelfs na correctie voor de binding van luchtstikstof door klaver ver beneden de gestelde verliesnorm van 2008. Dit onderschrijft het groene imago van een low-inputsysteem. Eventuele overschotten uit andere bedrijfstakken laten zich, vanwege een negatief MINAS-overschot, eenvoudig afwentelen op de schapentak.

Raskeuze

Behalve voor rassen/kruislingen met grotere worpen is het systeem in principe bruikbaar voor elk ras/kruisling moederdier dat geschikt is voor het produceren van slachtlammeren. Lammeren met lagere geboortegewichten zijn meer kwetsbaar in een low-inputsysteem waardoor de kans op uitval toeneemt. Rassen met grotere worpen en lagere geboortegewichten van de lammeren zoals Flevolander en Romanov zijn dus minder geschikt. Uiteraard hebben rasverschillen zoals worpgrootte, bespiering e.a. wel effect op de rentabiliteit. De weerstand tegen maagdarmworminfecties per ras varieert.

De kans op insleep van ziekten neemt belangrijk af door het aanhouden van al dan niet raszuivere, zelfgefokte ooilammeren. Het aanhouden van eigen ooilammeren vraagt om fokkerijadministratie en kost extra arbeid. Bij de inzet van eigen fokmateriaal verdient de groei en ontwikkeling van de ooilammeren extra aandacht. Mogelijkerwijs kan het uitscharen hieraan een positieve bijdrage leveren.

Welzijn en weersomstandigheden

De nachtelijke aflamcontrole en het gebruik van noodhuisvesting en beschutting in de wei zijn nodig om bovengemiddelde lammersterfte te voorkomen. Koude, neerslag en zware geboorten zijn aanleidingen om de pasgeboren lammeren een onderdak te geven. Mede dankzij een betere moederlambinding blijft de lammersterfte binnen 24 uur dan beperkt tot zo'n 8%. Qua welzijn legitimeren de genoemde zorgmaatregelen het buiten aflammen. Voorts kent het low-inputsysteem geen systeemgebonden eigenschappen waarbij het welzijn van de dieren in het gedrang komt.

Minder ontwormen

Inherent aan een goed gezondheidsmanagement is het laag houden van de infectiedruk. Dit staat

echter haaks op het streven naar lagere kosten voor gezondheidszorg door het verminderen van preventief medicijngebruik. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat een curatieve aanpak, na vaststelling van een maagdarmworminfectie via mestonderzoek, leidt tot ongewenste groeiverliezen en een hoge besmettingsdruk op de percelen. Vooralsnog is preventief ontwormen de meest verantwoorde aanpak.

Voor behoud van het goede imago van Nederlands lamsvlees, uit kostenoverweging en vanwege de kans op resistentie ontwikkeling zijn alternatieven nodig tegen maagdarmwormen.

Inpassen

Het inpassen van een low-inputsysteem of elementen ervan in een bestaand bedrijf is onder meer afhankelijk van andere bedrijfstakken, het fokdoel, de arbeidsfilm van het gehele bedrijf en de uitschaarmogelijkheden. In sommige bedrijfs-situaties geniet het inpassen van een afzonderlijk low-inputelement de voorkeur. Uit modelberekeningen blijkt dat het verschuiven van de aflamperiode of het weiden op gras/klaverpercelen beide met respectievelijk f 11,- en f 13,- per ooi, ook een saldoverbetering opleveren. Het overtollige ruwvoeraanbod kan ook worden gebruikt als wintervoer voor ooiën en/of ander vee en hoeft niet per definitie verkocht te worden.

Low-input scoort goed voor duurzaamheid en milieu.

Slachtrijp afleveren

De lammeren zijn aan het einde van het weide-seizoen met een gemiddeld gewicht van 34 kg nog lang niet allemaal slachtrijp. In vergelijking met de gangbare schapenhouderij laat een low-inputsysteem hier dus opbrengsten, gemiddeld zo'n f 50,- per ooi, liggen. Gangbare aflevergewichten resulteren in een opbrengstniveau dat per ooi qua omzet en aanwas gelijk is aan het praktijkgemiddelde. De extra kosten voor het langer aanhouden van de lammeren omvatten naast mogelijke afrasterkosten en een ontwormingsbehandeling vooral de voerkosten. Deze kosten zijn relatief gering en maken het economisch bijzonder aantrekkelijk om de lammeren ook daadwerkelijk slachtrijp af te leveren.

Ook voor de afzonderlijke low-inputelementen is het economisch interessant om de lammeren al weidend, eventueel door uitscharen, slachtrijp af te leveren. De modelberekeningen (zie hoofdstuk zeven) onderstrepen dit. Gezien het negatieve MINAS-overschot behoort ook het afmesten met krachtvoer tot de mogelijkheden. Bij bestaande huisvesting kan dit eventueel op stal gebeuren. Een combinatie van uitscharen en op stal afmesten geeft een betere spreiding van het aanbod en sluit naar verwachting goed aan bij een meer marktgerichte bediening van de vraag naar lamsvlees. De meest rendabele en aansluitende afmeststrategie voor low-inputlammeren zal uit praktijkonderzoek moeten blijken.

In het kort

- Low-input loont. Het systeem is een waarborg voor duurzaamheid van milieu én ondernemen.
- Kostenbesparingen worden gerealiseerd door het aflamseizoen te verschuiven naar mei en de ooiën en lammeren te weiden op gras/klaverpercelen in plaats van gras. Deze maken krachtvoer, stikstofkunstmest en huisvesting overbodig.
- Met name het ontbreken van een stalperiode resulteert in een aanzienlijke arbeidsbesparing.
- Afhankelijk van de integratiemogelijkheden, kan het systeem geheel of gedeeltelijk worden ingepast.
- Door de lammeren slachtrijp af te leveren kan de rentabiliteit nog verder worden verbeterd.

